

Modele odpowiedzi do arkusza Próbnej Matury z OPERONEM

Wiedza o społeczeństwie
Poziom rozszerzony

Listopad 2008

Zasady oceniania:

- za rozwiązanie zadań z arkusza na poziomie rozszerzonym można uzyskać maksymalnie 50 punktów (część I – 20, część II – 10, część III – 20),
- model odpowiedzi uwzględnia jej zakres merytoryczny, ale nie jest ścisłym wzorem sformułowania (poza odpowiedziami jednowyrazowymi i do zadań zamkniętych); uznaje się każdą inną pełną i poprawną merytorycznie odpowiedź, przyznając za nią maksymalną liczbę punktów,
- za odpowiedzi do poszczególnych zadań przyznaje się wyłącznie pełne punkty,
- za zadania otwarte, oceniane w skali 0–1, punkt przyznaje się wyłącznie za odpowiedź w pełni poprawną,
- za zadania, za które można przyznać więcej niż jeden punkt, przyznaje się tyle punktów, ile prawidłowych elementów odpowiedzi przedstawił zdający,
- jeśli podano więcej odpowiedzi (argumentów, cech itp.) niż wynika z polecenia w zadaniu, ocenie podlega tylko tyle kolejnych odpowiedzi (liczonych od pierwszej), ile jest wymaganych w poleceniu,
- jeżeli podane w odpowiedzi informacje (również dodatkowe) świadczą o zupełnym braku zrozumienia omawianego zagadnienia i zaprzeczają logice udzielonej odpowiedzi, odpowiedź taką należy ocenić na zero punktów.

Zadanie	Oczekiwane odpowiedzi	Zasady przyznawania punktów	Punkty za zadanie
1.	d		1 pkt
2.	d		1 pkt
3.	b		1 pkt
4.	d		1 pkt
5.	1. C, 2. E, 3. D, 4. B	1 pkt za wszystkie prawidłowe odpowiedzi	1 pkt
6.	1. C, 2. D, 3. A, 4. B	1 pkt za wszystkie prawidłowe odpowiedzi	1 pkt
7.	A. fałsz, B. prawda, C. prawda, D. fałsz	1 pkt za wszystkie prawidłowe odpowiedzi	1 pkt

Zadanie		Oczekiwane odpowiedzi	Zasady przyznawania punktów	Punkty za zadanie
8.		A. prawda, B. prawda, C. fałsz, D. fałsz	1 pkt za wszystkie prawidłowe odpowiedzi	1 pkt
9.		Etap I – socjalizacja pierwotna – odbywa się w dzieciństwie w wyniku kontaktów z rodzicami i rówieśnikami, których zachowania jednostka naśladuje Etap II – socjalizacja wtórna – odbywa się w późniejszym czasie i trwa do końca życia, dokonuje się pod wpływem instytucji społecznych; jednostka ma duży wpływ na kształtowanie samego siebie	1 pkt za nazwanie etapów i 1 pkt za ich prawidłowe opisanie	2 pkt
10.	1.	Islandia, Liechtenstein, Norwegia, Szwajcaria	1 pkt za wymienienie wszystkich państw	2 pkt
	2.	Europejski Obszar Gospodarczy (ewentualnie wspólny rynek)	1 pkt za prawidłową odpowiedź	
11.		Grupa pierwotna np.: rodzina, grupa rówieśnicza, związek wyznaniowy, naród, grupa sąsiedzka Grupa wtórna np.: partia polityczna, związek zawodowy, organizacje i stowarzyszenia społeczne, instytucje państwowe	1 pkt za podanie właściwych nazw grup społecznych i 1 pkt za podanie po dwóch przykładów	2 pkt
12.	1.	A. sejmik wojewódzki B. wójt, burmistrz lub prezydent (miasta)	po 1 pkt za każdą prawidłową odpowiedź	3 pkt
	2.	czynne prawo wyborcze – od 18 lat bierne prawo wyborcze – od 18 lat	1 pkt za prawidłową odpowiedź	
13.		A. Północnoamerykańska Strefa Wolnego Handlu (ewentualnie Północnoamerykański Układ o Wolnym Handlu) B. Rada Europy C. Unia Afrykańska	po 1 pkt za każdą prawidłową odpowiedź	3 pkt
14.		A. Wolność wyznania (wolność myśli, sumienia i religii, zmiany swej religii lub przekonań, wolność manifestowania swej religii lub przekonań) [art. 18 deklaracji] B. Prawo do azylu (w razie prześladowania prawo do ubiegania się o azyl i korzystania z niego w innych krajach) [art. 14 deklaracji]	po 1 pkt za każdą prawidłową odpowiedź	2 pkt
15.	1.	Król Anglii Jan bez Ziemi w 1215 r.	1 pkt za prawidłową odpowiedź	2 pkt
	2.	Wolność osobista rozumiana jako zakaz aresztowania poddanego oraz odbierania mu majątku bez wyroku sądowego. Wolność osobista jako prawo do swobodnego przekraczania granic królestwa.	1 pkt za prawidłową odpowiedź	

Zadanie	Oczekiwane odpowiedzi	Zasady przyznawania punktów	Punkty za zadanie
16.	<p>Tekst A Artykuły: 2, 32 Orzeczenie: Ustawa zgodna z konstytucją, z zasadą demokratycznego państwa prawnego oraz zasadą równości (nakazu respektowania chrześcijańskiego systemu wartości nie należy interpretować jako nakazu propagowania tego systemu. W chrześcijańskim systemie wartości są zawarte zasady etyki kręgu kultury śródziemnomorskiej, bliskie społeczności europejskiej, w tym i polskiej).</p> <p>Tekst B Artykuły: 38, 68 Orzeczenie: Ustawa niezgodna z konstytucją, z zasadą prawnej ochrony życia i zdrowia każdego człowieka (nie popełnia przestępstwa aptekarz, który z powodu awarii kasy fiskalnej sprzeda lek bez zarejestrowania tego faktu).</p>	1 pkt za właściwe wskazanie co najmniej jednego artykułu do każdej ze spraw i 1 pkt za właściwe orzeczenie	2 pkt
17.	1. 2, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 17	1 pkt za wskazanie wszystkich artykułów	2 pkt
	2. Tak, ponieważ Federacja Rosyjska jest członkiem Rady Europy, a członkowie tej organizacji ratyfikowali wymienioną konwencję.	1 pkt za prawidłową odpowiedź wraz z uzasadnieniem	
18.	Prawa pozytywne dają prawom człowieka lepszą ochronę, ponieważ towarzyszą im dostępne każdemu obywatelowi mechanizmy ochrony w postaci skargi do sądu lub specjalnego trybunału.	1 pkt za prawidłową odpowiedź wraz z uzasadnieniem	1 pkt
19.	<p>W badanym okresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wzrost z 42 do 49% (o 7 pkt procentowych) odsetek osób, które uważają, że demokracja i prawa człowieka są zagrożone; – zmalał z 47 do 38% (o 9 pkt procentowych) odsetek osób, które uważają, że demokracja i prawa człowieka nie są zagrożone; – wzrost z 11 do 13% (o 2 pkt procentowe) odsetek osób, które nie mają zdania na ten temat. <p>Należy uznać poprawną odpowiedź, jeżeli uczeń ustosunkuje się do sondażowych odpowiedzi bez łączenia ich w głosy „zgadzam się” i „nie zgadzam się”.</p>	1 pkt za podanie co najmniej dwóch tendencji i właściwą interpretację wyników badań	1 pkt
20.	Temat 1.	Punkty za poszczególne części zadania	20 pkt
	<p>A. Przedstawienie etapów kształtowania się praw człowieka w:</p> <ul style="list-style-type: none"> – starożytności, – średniowieczu, – nowożytności, – czasach najnowszych. 	8 pkt (po 2 pkt za odniesienie się do każdej epoki)	
	<p>B. Omówienie uniwersalnego systemu ochrony praw człowieka, ze wskazaniem na odpowiednie instytucje ONZ, np. Radę Praw Człowieka, komitety traktatowe, Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Praw Człowieka.</p>	3 pkt (po 1 pkt za omówienie roli każdej instytucji)	

Zadanie	Oczekiwane odpowiedzi	Zasady przyznawania punktów	Punkty za zadanie
20.	C. Omówienie europejskiego systemu ochrony praw człowieka na podstawie charakterystyki instytucji wybranych organizacji europejskich: – Unii Europejskiej, – Rady Europy, – Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.	3 pkt (po 1 pkt za omówienie roli każdej instytucji)	
	D. Omówienie roli co najmniej dwóch organizacji pozarządowych stojących na straży przestrzegania praw człowieka.	2 pkt (po 1 pkt za opisanie jednej organizacji)	
	E. Wykorzystanie dwóch materiałów źródłowych.	2 pkt	
	F. Praca spójna kompozycyjnie.	1 pkt	
	G. Stosowanie właściwej terminologii.	1 pkt	
	Temat 2.	Punkty za poszczególne części zadania	20 pkt
	A. Przedstawienie trzech generacji praw człowieka z podaniem ich nazw i co najmniej po trzech przykładów praw: I generacja – prawa osobiste i polityczne (człowieka i obywatela), II generacja – prawa socjalne, ekonomiczne i kulturalne (społeczne, gospodarcze i kulturalne), III generacja – prawa kolektywne (zbiorowe).	6 pkt (po 1 pkt za nazwanie każdej generacji praw i po 1 pkt za podanie co najmniej po trzech przykładów praw)	
	B. Opis pięciu różnych aktualnych przykładów naruszania praw człowieka, np.: – łamanie praw kobiet do równego traktowania w krajach muzułmańskich (głównie w Afryce), – stosowanie kary śmierci (ChRL, USA, Iran i in.), – stosowanie tortur (USA – Guantanamo), – dyskryminacja rasowa w RPA (dyskryminowanie białej mniejszości), – dyskryminacja religijna w krajach Europy Zachodniej w zakresie zakazu używania symboliki religijnej w życiu publicznym (chusty i in.), – łamanie wielu praw człowieka w Rosji (Czeczenia) (np. porwania, bezpodstawne areszty).	10 pkt (po 2 pkt za opisanie każdego przypadku łamania innego prawa)	
	C. Wykorzystanie dwóch materiałów źródłowych.	2 pkt	
	D. Praca spójna kompozycyjnie.	1 pkt	
	E. Stosowanie właściwej terminologii.	1 pkt	